

“Non est mortale quod opto,”

(Schr. Peeter van Beeck, 1637)

(Schepenbrieven 1637)

Wesalia

ORGAAN VAN DEN — — —
OUDHEIDKUNDIGEN KRING
— — VAN WUESTWEZEL

(DRIEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT)

1° Jaargang

1926

N° 1

Beheer "Wesalia,,

BESTUUR OUDHEIDK. KRING : Postcheckrekening n° 1656.25
(op naam van Frans Verstraelen, Wuestwezel.)

AANKONDIGINGEN : L. Staepels, Dorp, 20. Postch. n° 1564.11.

REDAKTIESEKRETARIS : Karel Peeters, Wuestwezel.

Oudheidkundige Kring van Wuestwezel.

ZETEL : Huis « Wesalia », Dorp, 20.

INRICHTINGSKOMITEIT :

Arthur Bosschaerts, Jos. Cools, Gustaaf Goris, onderwijzers ;
E. H. Alb. Henderick, leeraar ; Karel Peeters, gemeentearchi-
varis ; René Peeters, fotograaf ; Lod. Staepels, schilder ; Eug.
Van Beeck, gemeentesekretaris ; Jos. Van der Jonckheyd, kos-
ter-drukker ; E. H. Lod. Van der Jonckheyd, leeraar ; Frans
Verstraelen, onderwijzer ; Constant Vervoort, postmeester.

EERE-VOORZITTERS :

Baron Robert de Kerchove d'Exaerde, Burgemeester van
Wuestwezel.

Z. E. H. Raeymaekers, pastoor-deken, Esschen.

BESCHERMENDE LEDEN :

P. Aerden, gemeente-ontvanger.

J. Berben-Van Beeck, Gr. Beerstraat, 24, Antwerpen.

Alf. Beyers, Dorp, 58.

A. Bogaert, gemeentesekretaris, Borgerhout.

A. Bosschaerts, onderwijzer, Gooreind-Wuestwezel.

Dr V. Bosschaerts, geneesheer.

Fr. Collin, Consciencestraat, 13, Antwerpen.

Louis Cools, Handelslei, 67.

G. Deckers, Kand. Notaris.

E. H. L. De Coster, pastoor-deken, Eeckeren.

E. H. K. De Decker, onderpastoor, Berlaer.

Baron Fern. de Kerchove d'Exaerde.

Baron Henri de Kerchove d'Exaerde, arrondissementskommis-
saris, Gent.

Jonkvrouw Marie Louise de Kerchove d'Exaerde, Gent.

Baron Thierry de Kerchove d'Exaerde.

J. De Ridder-Van Beeck, Klipveld, 9, Ukkel.

WESALIA

**Orgaan van den Oudheidkundigen Kring
van Wuestwezel.**

ABONNEMENTSPRIJS : 5 fr. per jaar ; Holland 1 fl.

TER INLEIDING.

Het is aan den tweesprong der eeuwen dat de wereld best den machtigen greep voelt der geschiedenis.

Na het ellendig bloedbad van 1914-1918 schijnen de dagen met steeds grooter spoed neer te zinken aan den horizon des tijds ; wij worden zoo wat overrompeld door alles wat de na-oorlog ons medebrengt aan nieuwigheid en 't is alsof de ketting van den tijd gebroken ligt en wij den schakel, die ons met het verleden bindt, kwijt zijn geraakt. Wij schijnen er niet al te veel om te treuren omdat wij, spijtig genoeg, vergeten hebben de groote waarheid dat elke eeuw, ook in geestelijken zin, de voortzetting is van de verledene. Wel is waar zijn wij van huis uit gehecht aan ons geboortedorp, omdat er eens onze wieg heeft gestaan, omdat vader en moeder daar nog leven en werken om het dagelijksch brood, misschien grootvader en grootmoeder er gewonnen en geboren zijn, omdat wij er ons stoffelijker wijze thuis gevoelen ; maar wij beseffen niet genoeg dat wij in dien zelfden huiskring meer nog dan al het stoffelijke, de geestesgesteldheid, de gedachten, de gewoonten, den aard onzer voorouders in ons hebben opgenomen, in een woord dat in ons nog leeft een zelfde zielsgemeenschap, die één en dezelfde blijft de eeuwen door, met het verleden. Neen, het verleden is niet dood ; het leeft nog te midden van ons ; het leeft nog in de gebroken stem onzer ouderlingen, telkens zij ons door hunne vertelsels den goeden ouden tijd weerspiegelen ; het leeft nog immer voort in onze jeugd, telken male zij, volgens voorvaderlijke gebruiken, Nieuwjaar viert en ons met een « 'k wensch U een zaolig Nieuwjaar » komen vergasten of, om Driekoningen op hunne manier te huldigen, als een zwerm musschen in ordelooze benden vóór onze drempels zich komen afzingen. Het verleden is niet dood, al is er ook meest al het stoffelijke van vergaan. Talrijke oorkonden, archieven, voorwerpen, oude gebouwen spreken ons nog van menige blijde of droevige bladzijde uit het levensboek onzer voorouders. Zij wijzen ons klaarblijkelijk op die groote waarheid dat er in de menschheid een

zielsgemeenschap is, welke de eeuwen weerstaat. De geleerde boeken der gezaghebbende geschiedvorschers, de oude schriften, die in den schoot onzer Gilden of in het gemeente-archief bewaard zijn gebleven, zijn als sprekende getuigen van voorbijge grootheid. Eene streek als de onze, al is ze van natuur wel stiefmoederlijk bedeed geweest, maar waar het toch wemelt van prachtige kerken, van kunstschaten van allen aard uit den voorvaderlijken tijd ; een volk als het onze, dat zoo mild begaafd is en met zijn kunstenaarsziel al het dorre van zijn landstreek wist te herscheppen in hetgeen wij aan gemoedelijkheid, zalige vrede en bekoorlijke wellust zien lachen rondom ons, dat alles is een duizendvoudig echo uit het verleden dat ons toeroept : 't Verleden leeft nog te midden van U ; het spreekt U nog immer tot het hart en... wellicht luistert gij niet.

* * *

Voorwaar, dan was het een wonderzeldzame tijd. Dan waren onze voorouders toch nog een krachtig jong volk zonder iets verwelkts of iets ziekelijks ! Hoe schraal en dor het land was dat ze bewoonden, het gloeide er warm en zelf waren ze als dronken van liefde ; in hen was alles sappig, frisch en vol : Dat juist maakt deze tijden zoo oneindig belangrijk en ontroerend om die sterke naturen te zien deemoedig, vroom en onderworpen aan Gods raadsbesluiten.

Zou het dan niet te betreuren zijn, zoo in onze gemeente, die zoo rijk is aan overblijfselen van het verleden, al die schatten maar verder al rustend moesten blijven roesten en meer en meer het aas worden van de knaagdieren ? Zeer spijtig is het dat de tand des tijds er reeds zoo onverbiddelijk heeft onder geruizemuid. Het verleden dat er onder verscholen ligt, is het onze ; het hoort ons toe ; het spreekt ons over onze eigen bloedverwanten ; wij mogen ons zoo maar niet blijven afzonderen van dezen die ons zijn voorgegaan. In vertrouwen op ons zelf, moeten wij, hetgeen ons eigen is, verder uitwerken, en ons niet als het domme lood in vreemde vormen laten omgieten. Daar ligt eigenlijk de beteekenis van de wetenschap der geschiedenis in het algemeen en voor ons, burgers van Wuestwezel, de reden van het stichten van den Oudheidkundigen Kring. De heete zorgen van den brandenden dag mogen in ons het besef dezer gemeenschap met het verleden niet laten te loor gaan. Hoe meer het verleden op den voorgrond zal treden, des te beter zullen wij begrijpen dat het heden niet alleen is het oogenblik van nu, maar de vrucht, het uitvloeisel van eertijds en slechts een vluchtig voorbijgaanden wenk in den kring der tijden.

* * *

Ons doel is dan, U den invloed der plaatselijke geschiedenis met

meer zelfstandig inzicht te leeren waardeeren ; dat gij zelf ja, U het hart kloppen bij de bange uren uwer voorouders, maar ook voelt zinderen van ontroering en zalige vreugde met hunne blijde dagen. Wat de zon is voor het veld waar de ploeg door trekt, zijn voor U al die overblijfselen van eertijds. Zoodra zij lachend de kimme van ons eigen levensbaan komen begroeten, borrelt ook dubbel leven in ons op en een zalige gedachtenis uit het verleden komt ons het hart verwarmen. Waar het verleden licht laat stralen op het heden, daar is voor het heden een blijde dageraad van een zonnige toekomst weggelegd.

Menschen van Wuestwezel, « Wesalia » wil voor U die wel-doende zon zijn. Mochten in elkeen uwer woningen met haar warme stralen de zoetste herinneringen binnen dringen ; in elkeen uwer familiekringen hoort « Wesalia » thuis. Van zoo velen der uwen zal « Wesalia » U weten te vertellen uit den goeden ouden tijd. Op menige bladzijde zult gij er de taal hooren van dezen die U zijn voorgegaan, wier woord U aangenaam zal in d'ooren klinken en wier werken U zullen doen waardeeren. Van zoovelen der uwen zal het nog de gedachtenis weten op te frisschen, terug de ladder van uwen stamboom doen opklimmen, van grootouders tot overgrootouders tot in het diepste verleden...

In de belangrijke reeks puike gemeente-sekretarissen, die nu sinds 300 jaren uit eenzelfde familie zijn gesproten, schittert Peeter van Beeck (1616-1674). Deze heeft zijne gevoelens meermalen in de gemeenteboeken neergepend. Zijne leuze maken wij heden de onze. Daarom ook hebben wij ze vooraan op het titelblad van « Wesalia » gebracht ; zij geeft immers opperbest weer wat wij zelf beoogen :

NON EST MORTALE QUOD OPTO.

Ik houd mij niet op met het sterfelijke ; ik ben burger der eeuwigheid.

* * *

Vriend lezer ! Op hetzelfde titelblad van « Wesalia » vindt gij het wapenschild der familie Van Beeck van Wuestwezel, zooals het ons bewaard is gebleven op den grafzerk van Peeter van Beeck, in de parochiekerk onzer gemeente. Het is nu het verkenningsteeken geworden van den « Oudheidkundigen Kring. » Midden op het wapenschild kabbelt de beek, symbool van nederig en landsch welzijn ; op de oevers heeft er weeldrig gras gestaan ; het is hier tot drie stevige bussels gebonden, symbool nog eens van vlijtige werkzaamheid. De beek is als de tijd die voorbijgaat. Gelukkig is hij die op de boorden bij stonde de vruchten weet te plukken.

DE REDAKTIE.

Het Ontstaan der Staatsbaan Antwerpen-Breda te Wuestwezel (1806-11) ⁽¹⁾

De menschen van Wuestwezel weten nog zooveel te vertellen over den « Steenweg van Napoleon » — over de « postkarrekens », die nieuws meebrachten uit de stad — over de « char à banc » die iedere week de menschen naar de stadsmarkt bracht — over « den Luchtbal », de oude afspanning met den onafscheidbaren Mus, bijgenaamd « den Duitsch » die met zijn « turfbot » de « Pruisen » leerde dat hij de baas was uit den « Luchtbal » en nog zooveel andere echte en onechte vertelsels uit dien goeden ouden tijd. De oorzaak van dat alles was de steenweg, 't is dan ook wel van eenig belang dat wij weten hoe en wanneer die steenweg werd gelegd en vooral wat moeite het verkrijgen van die baan aan onze overgrootvaders heeft gekost.

Vóór 1811 hadden we hier de baan van Antwerpen naar Breda die ongeveer deze richting volgde : vertrekkend van « De Groene Jager » nabij Maria-ter-Heide — liep ze dwars door het landgoed van heer Koch — achter de huidige kerk van Gooreind — zoo de tegenwoordige Oude Baan — tot aan de Kapel van Westdoorn — dan de straat die over het gehucht « Bleeken » loopt tot aan den windmolen in de « Baan » — zoo de « Baan » volgend, langs den Kruisweg tot op Braken waar ze de nieuwe baan snijdt — om daarna langs Ter-ryck achter Wernhout terug met den steenweg samen te komen.

Reeds van onheuglijke tijden hiet ze « de heirbaan ». Of 'we hier te doen hebben met de vertakking eener groote Romeinsche heir- of krijgsbaan weet ik niet, althans ze droeg den naam van « heirbaan » en niet zonder redenen. Wuestwezel lag immers halfweg tusschen Antwerpen en Breda, twee sterke garnizoensteden en de troepen, die van de eene stad naar de andere trokken, deden zulks 'in twee dagreizen met oponthoud te Wuestwezel. — 't Is dan ook geen wonder dat we langs de « Heirbaan » groote afspanningen vinden zooals het huis naast de Kapel op Westdoorn (huis thans bewoond door Van den Bleeken) maar vooral op den Kruisweg het aloude « Posthuis », met zijn « Sinterklaas op 't dak » lijk de kinderen zeggen, die zoogezegde Sinterklaas was het overeengekomen teeken voor de postkarren die daar in het posthuis van paarden konden

(1) *Geraadpleegd* : Gemeentearchief Wuestwezel. Bundel betiteld « Pavée » en Privaatarchief der familie Van Beeck.

veranderen en waar de « postiljons » kost en inwoon verschaft werd. Het « Posthuis » deed ook dienst als « hotel » voor de « reizende passanten » en volgens oude menschen beweren heeft Napoleon-zelf er den nacht doorgebracht. In hoeverre dat waar is...

Zoover stonden we dus tot vóór 1806, want op 20 Oogst van dat jaar richtte de prefekt van het Departement der Twee Nethen (de fransche benaming voor de provincie Antwerpen) een schrijven tot den Meier (Burgemeester) van Wuestwezel, dat het uitgangspunt geworden is van al het geschrijf en gewrijf over het leggen der nieuwe baan ; het luidde aldus :

(Vertaling.) « Zijne Majesteit de Keizer beveelt het leggen der baan van Antwerpen naar Breda. Het Hollandsch Gouvernement zal de werken op zijn grondgebied uitvoeren. De Keizer heeft geld beschikbaar voor het leggen der baan op Fransch grondgebied.

» Dit onschatbaar voorrecht zal door de inwoners uwer gemeente met genegen geerte aanvaard worden (daar er groote voordeelen zullen uit voortvloeien) ik hoop dus, dat zij zullen beantwoorden aan den oproep, dien ik tot hen richt, voor het vervoer der kasseien. De inwoners der vier gemeenten Antwerpen, Merxem, Eeckeren en Wuestwezel, kunnen heel gemakkelijk het vervoer doen, daar integendeel het vervoer ten laste van de regeering het grootste deel der gelden zou opslorpen en dus het voltrekken der werken zou vertragen.

Ik verzoek U dus, Mijnheer de Meier, al het mogelijke te doen, om van de inwoners te bekomen, dat zij het vervoer zullen doen der kasseien welke te Antwerpen aankomen.

De landbouwers, die met hun karren van de markt terugkeeren, kunnen heel gemakkelijk dat werk verrichten... »

Aanstands daarop deed Meier Fr. Anthonissen, een oproep tot de inwoners zijner gemeente — om menschen van goeden wil te vinden, die het vervoer der kasseien wilden doen.

Langs den achterkant van dezen oproep staat : « Mijnheer Jan Frans Jozef Vinck ⁽²⁾ heeft zich aangeboden om, gedurende één jaar twee karren en twee paarden te leveren voor genoemd vervoer. »

Daarna richtte de Meier een schrijven « aen die van Loenhout »

⁽²⁾ *Jan Frans Jozef Vinck*, heer van Wuestwezel en Westdoorne, geboren te Antwerpen 3 Mei 1747 en aldaar overleden 10 December 1812 — was gehuwd met Helena Francisca Stier. — Hij was de tweede heer van Wuestwezel uit die familie en werd als dusdanig opgevolgd door zijn zoon Ignace Jan Jozef. (Stein d'Altenstein. *Annuaire de la Noblesse de Belgique* 1861, blz. 284.)

hen verzoekend ook mede het vervoer te doen, daar zij er zooveel voordeel zouden uit trekken als die van Wezel.

Dat het nieuws van het leggen der groote baan met geestdrift werd onthaald, bewijst ons een schrijven dat Sekretaris Frans Herman Joz. van Beeck in naam der inwoners tot den prefekt richtte (3 September 1806) — maar hij voegt er dit bij : « ...daar er nog geen juiste richting bepaald is, acht ik het mijn plicht, U er op te wijzen, dat de richting, die ik aanduid de voordeeligste is, zoowel voor de Regeering als voor de inwoners, 't is deze van den « Groenen Jager » recht naar Terryck.

Sekretaris Van Beeck gebruikte ook zijn persoonlijken invloed om de zaak van den steenweg in 't goede te trekken, zoo vinden we een schrijven van P. De Pauw — een hooggeplaatst ambtenaar — die schrijft (11 September 1806) dat hij al het mogelijke zal doen om de gemeente Wuestwezel te bevoordeelen (dit als wederdienst omdat Van Beeck hem een jachtterrein had bezorgd.)

Nu begint de groote herrie aangaande de richting die de nieuwe baan nemen moest, wat waarschijnlijk de oorzaak is dat men zoolang wachtte alvorens met het werk te beginnen.

Natuurlijk, iedere gemeente wilde het meeste nut uit de onderneming trekken, vandaar afgunst en twist tusschen de omliggende gemeenten.

Einde September 1806 trachtte het Gemeentebestuur te bewijzen dat de baan langs Wuestwezel veruit de voordeeligste oplossing was — het is een heel breedvoerige uiteenzetting, die ik hier samenvat :

— « Wij vleiden ons reeds met de gedachte, dat de steenweg langs onze gemeente komen zou, nu is er echter weer spraak dat hij gaan zal langs Bergen op Zoom. Dat is minder voordeelig.

Want : 1° De afstand Cappellen-Putte is korter dan Brasschaet-Zundert. Maar bij ons zijn er meer heiden te ontginnen, wat heel zeker op het leggen van den steenweg volgen zal, dus meer inkomsten voor 's lands kas.

2° Er zijn thans drie wegen : een langs Putte, een langs Hoogstraeten en een langs hier, vandaar drie tolkantoren — zoo de steenweg langs Wuestwezel gelegd wordt kan men de twee andere tolkantoren afschaffen.

3° Als krijgsbaan verdient de onze de voorkeur, daar ze Breda rechtstreeks met Antwerpen verbindt.

Ziende dat aan 't verzoek geen gevolg gegeven werd besloot men verder te gaan en zoo vinden we, dat einde 1806 de Meier van

Wuestwezel een schrijven richtte aan Napoleon zelf, om hem te overhalen de nieuwe baan langs hier te doen leggen. Waarschijnlijk bleef de Keizer niet onverschillig aan dat verzoek want we vinden verder niets meer aangaande den twist tusschen de omliggende gemeenten.

(Vervolgt.)

Uit het archief der St Jorisgilde van Wuestwezel.

De « *Beschrijvinge der stad Brussel* » vermeldt dat in 1213 de gilde van den Edelen Ridder St Joris te Brussel is « *gesticht oft gemaect* ». Dusdanig zou deze gilde ouder zijn dan die der Colveniers, welke dagteekent van 1428 en die der Schermers, welke bestaat van 1447.

In 1326 treffen wij te Antwerpen de gilde « *van den ouden Voetboog* » aan. Zij helpt er het koor der voormalige St Joriskerk bouwen. Al kunnen wij aan deze gegevens onzen zegel niet hechten met volkomen gerustheid van geest, zeker is het dat het eerste gildeleven te Wuestwezel, volgens de oorkonden nog in het bezit der St Jorisgilde alhier, enkel dagteekent van 8 October 1581.

Op deze belangrijke stukken komen wij terug ; wij bepalen ons vandaag bij een paar gebeurtenissen uit het gildeleven te Wuestwezel.

Een paar voorvallen uit de jaren 1752 en 1756.

Misbrûycken gedaen door Cornelis Mighilsen eene van onze gûldebroeder vanden Edelen Ridder van St Joris tot Wustwesel van den dato den eersten Juny op hooghweerdigh dagh. 1752.

Item op de doelen sijnde met de gûldebroeders ende andere liefhebbers vande gûlde vanden edelen Ridder van S Joris heûlen schitende soo is, den voorgemelden Cornelis Mighielsen met eene brelitijt oft dronckenschap op de doelen comende ende met veel onbehoorelijke woorden en vloecken gesproken te hebben, soo is den selven weder van de doelen gegaen ende naer datum onze ordineere heûlen oft schûten gedaen synde soo sijn de liefhebbers naer de gûldecamer volgens gewoonte gegaen ende alsdan den selven cornelis Mighielsen daer oock nogh comende met dronckenschap ende weder-

om vloeckende met veele sottistsien ende moetwilligh sijnen rock uyt-treckende ende sijde in dronckenschap alsdat hij soowel een snede door den hooftman sijne tronie oft backüs soude geven als wel aan een ander, ende naer datum het vierconfoor vande tafel gesmeten hebbende ende seggende tegen den knaep als dat hij het vier sofide opdraepen ende alsdat den knaep eenen aep was met andere onbe-hoorelijke woorden dewelcke in dusdanige confrederie niet geper-miteert en is.

De boete gestelt door hooftman coninck deken en ouderman tot een gul(den) 4 st tot hope van beterschap vanden voorsyden gulde-broeder.

Verdere qüestie van den voorsijden Cornelis Mighielsen van den datum den 21 Meert 1756 op het bestede van de gûlde en besteet some f 6 - 8.

Item in presentie va njan van Ostaeyen coninck
present jan peeter Antonissen deken
present Bertel Cornelis Antonissen deken
present Bertel van Looveren oûderman
present Cornelis Antonissen oûderman
als meer andere gûldebroeders daer present sijnde

Item ten ersten soo en heeft Cornelis Mighielsen eene van onze gûldebroeder daer over niet content geweest ende op de gûldecamer comende, seggende met bretalen woorden oft de gûlde besteet was, waer op ick Cornelis vander Vleet hooftman hebbe geantwoort ja de gûlde is besteet voor den ouden prijs gelijk het jaer van te voren, voorders den voorsijden Cornelis Mighielsen daer mal over content sijnde om een inseûrie aen de gûldebroeders te doen soo heeft deze meûrmerasie gedaen tot savons omtrent ses à seven ûren waer op ick Cornelis vander vleet inde gûldecamer ben gecomen al waer de deken het gelagh op haelden soo verclare ick Cornelis vander vleet als dat den voorsijden Cornelis Mighielsen sijde alsdat den hooftman die de gûlde besteet hadde oft besteet als eenen schelm hadde gedaen, daar en boven soo hebbe ick Cornelis vander vleet hem gecalensiert, ende waer op Cornelis Antonissen verclaert op waerhijt ouderman sijnde, alsdat den selven Cornelis Mighielsen heeft geseyt alsdat het al te samen honsvatten waeren die de gûlde hebben besteet, daar en boven soo heeft den voorsijden Cornelis Mighielsen sijn woort schriftelijk erroepen en den hooftman Cornelis vander vleet voor een eerelijck man erkent en het selve met zijn eijgen hant onderteekent item op dese bovenstaande foûte soo hebben de dekens ende oûdermans de selve eene boete gestelt van eenen gûlden.

Op den 25 meert 1756

den onder ge teekende Cornelis mighilsen verklaert als gûldebroeder van de gûlde van Sint ioris binnen den dorpe van Wustwezel verklaert als dat C: v: vleet hooftman van de selve gûlde is eenen eere-lijcken hooftman ende de onredelijcke worden die Cornelis mighilsen heft koemen te spreken teghen den hooftman komt hij te heroepen geschiet den 25 meert 1756 op het bestheden van gûlde alle dese voorvallen door dronkenschap geschiet seynde

Cornelis mighilsen.

*Misbruyck op het teeren van den E. Ridder van S. joris
den 26 april 1756.*

Item den selven soo heeft Cornelis Mighilsen met eene onbehoorelycke ende moetwilligheyt den hooftman met jan peeter Antonissen deken en twee oudermans bûyten de keûcken geroepen en seggende als dat sy soûde doen aengaende de boete als voren van eenen gulden niet en sal betalen en daer en boven seggende, als dat sij soûde doen dat sij geleert hebben, en dat sij soûde comen afpan- den, en daer nogh seggende, als dat hij ons profisioneelijck calen- sierde

Item daer en boven soo decla(r)eert Dilis vorsselmans eene van onse gûldebroeder als dat Cornelis Mighielsen aen hem heeft geseyt onse laetse kermisse als dat hij alle oorsaecke soûde soecken en qûestie om de gûlde altijd in moeilijckheyt en in disordre te houden.

Waer over wij aen ue die hooftden van die hooftgûlde van Loven sijn versoekende ue genade ende ware voorspraecke volgens onse caerte aldaer gelight in den jarie 1719

Wustwesel den 10 sept 1756

In een volgend nummer begint de volledige geschiedenis der Sint-Joris-gilde. We beschikken over een schoone verzameling doku- menten die berusten in het archief der gilde.

A. H.

Slag van Wuestwezel. (14-24 December 1813.)

Van ouds heeft men hooren spreken over oorlogen, las men de gewelddaden en gruwelen in het strijdvuur. Helden werden gevierd en geestdriftig toegejuicht ! En ach ! wat al naweeën en droeve herin- neringen hebben zij niet na zich gesleept. O ! ja, men voelde zich nochtans fier, en trots rees ons hoofd, wanneer de schoolmeester ons

met een gloed van woorden, den Guldensporenslag vertelde. Wij waren nog bitter jong en onze spieren armtierig, toch voelden wij den ijzeren arm van Jan Breydel, den slachter van Brugge, met den knokigen Goedendag in de stevige vuist ! En we waren 't allen eens om de wijsheid te prijzen van Pieter de Coninc, den lakenwever van Brugge. Dat was een reuzenvolk, dat moedig overwinnen of sterven kon voor hun lieve diët ! Wij doorsnuffelden den ganschen « Vaderlandschen Geschiedenis » ; zochten de oorlogen op van Karel den Stoute en Karel den Vijfde. Wij roemden de onversaagdheid en koelbloedigheid onzer boeren, die manmoedig Hasselt, Turnhout, Diest en Herenthals verdedigden — tot het laatste ! — « Voor Autaar en Haard ». Overal werd er gekampt tot behoud van vrijheid en recht ! Tot wij op 't laatst uitkwamen en... sidderden bij de onmenschelijke handelwijzen van Napoleon Bonaparte, den wereldkampster ! Toch werd de tyran vertrappt in den geweldigen slag bij Waterloo in 1815. 't Was in het ijzige, groote Rusland, dat de sterke en heerschzuchtige Napoleon het einde van zijn beruchte loopbaan te gemoet ging (1812). Zijn blinde roekeloosheid werd betaald met duizenden slachtoffers. De afgematte en uitgehongerde soldaten bevrozen in 't oneindige vlakke sneeuwveld of smachtten in den killen stroom. Vruchteloos werden velen afgewacht door stenende vrouwen en huilende moeders. Dan, ja was Europa één jammerpoel ! De ontvluchten werden door razende Russen achtervolgd, die er nog talrijke onverbiddelijk den dood toebrachten. O ! die droeve aftocht van Moscou ! O ! pletterende nederlaag ! O ! bittere rouwstoet ! De overgebleven bondgenooten zochten troost en liefde in warmere streken, bij brave lieden. De Russische reuzen drongen dieper en dieper en zóó kwam het dat den 14 December 1813 hier een afdeeling Kozakken binnenviel. Ons vreedzaam Wuestwezel kreeg bezoek van ongevraagde, vreemde gasten. Groote mannen waren dat ! maar niet te ruw. Ze vroegen slechts het noodige voor hen en hunne paarden zonder wreedheid of kwaad inzicht. De struische boer leverde van zijn karigen oogst, de bevolen opeischingen ! Lang toefden zij niet, want den 5ⁿ dag zien wij Fransche troepen binnenrukken en de Russen achteruit drijven. Dit volk was min gedwee, want zij toonden zich ten onzent heer en meester, zooals men dat meermalen heeft gevoeld ! Met opeischingen stelden zij zich niet tevreden ! Neen, ze plunderden, roofden, brandden en veroorzaakten groote schade. Hier nochtans waren goedige zielen, die niet van opstand droomden, noch er naar verlangden. Zoo komen wij tot : « De slag van Wuestwezel ». De Franschen vallen de ingedrongen en gekampeerde Russen ten lijve !

Een trouw verslag, dat vrijwel uitgebreid is, en opgemaakt werd door den toenmaligen d.d. Meier (Burgemeester) vinden wij in het Gemeentearchief. Hier volgt de vertaling :

**Nauwkeurig Verslag
over hetgene gebeurd is in de gemeente Wuestwezel
vanaf 14 tot 24 December 1813.**

« Den 14ⁿ December 1813, rond 6 u. 's morgens kwam een af-
» deeling Kozakken van omtrent 80 man, onder bevel van een kapi-
» tein en andere officieren, het dorp binnen, waarvan een deel ver-
» der op trok tot in de heide tegen Brasschaet om er te kampeeren.

» Den 15ⁿ in den namiddag kwamen er nog eenige honderden,
» zoowel Kozakken als Tartaren, genoemd Baskirs, onder het opper-
» bevel van generaal Platov. Den volgenden dag werden groepen
» uitgezonden naar de omliggende dorpen.

» Den 16ⁿ beval genoemde generaal de Oostenrijksche vlag op
» den toren te laten wapperen en den 19ⁿ liet hij een oproep van den
» Pruisischen generaal von Bülow afkondigen.

» Gedurende die dagen kampeerden de Kozakken en andere
» troepen in het dorp en eischten niets dan voedsel voor hen en voor
» hun paarden, zonder de inwoners eenig leed aan te doen. »

(Vervolgt.)

Legende van O.L. Vrouw van Wuestwezel.

Voor eeuwen terug, was de plaats waar nu het dorp van Wuestwezel gelegen is, een uitgestrekte woestenij, bedekt met heide en bosschen. Slechts hier en daar was er een plekje grond ontgonnen en bebouwd. Enkele gezinnen woonden er in leemen hutten en hadden alle moeite om den barren grond genoeg te doen opbrengen voor hun schralen kost.

De inwoners waren verkerstend door de discipelen van den H. Willibrordus, wiens naam in hoogen roem gehouden werd onder onze voorouders. Te zijner eer was er te Westdorne, het tegenwoordige Deureind, eene kapel gebouwd, waar al de inwoners van het omliggende de H. Diensten kwamen bijwonen. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ De Kapel van Sint-Willibrordus (zie plaat nr 1) wordt thans nog bezocht om dien Heilige te aanroepen als Patroon tegen Kinderziekten.
Begankenis : 1 Mei en 7 November.

Vlak bij de kerk, omtrent de plaats, waar nu de kerk oprijst, woonde een vrome landman, die een bijzondere godsvrucht had tot de Moeder Gods Maria. Dezen nu had de H. Maagd uitverkoren om

De Sint Willibrorduskapel te Westdoorn.

het werktuig te worden van hare inzichten over dit gezegend oord.

Op een zoelen lente-avond zond Maria Engelen uit met een genadebeeld dat Haar als Moeder Gods en overwinnares van Satan voorstelde, een beeld zoo schoon, dat hef gewis door hemelsche kunstenaars moest ontworpen en uitgevoerd zijn. Op hun zachte uitgespreide vleugelen namen de Engelen het op en legden het neer in de groene weide aan de beek. Toen vlogen zij allen terug naar den he-

mel op, behalve twee Serafijnen, die bij hunne Koningin de wacht bleven houden.

De morgen brak aan. In de kruinen der wilgen aan de beek zongen de lieve vogelen, heel de natuur ging op in blijde verrukking. De landman, vroeg opgestaan, toog naar het veld met zijn ossengespan en bad onderweg den Engel des Heeren, wanneer plotseling de werkdieren bleven staan en ter aarde nederzonken als in aanbidding. Ten uiterste verbaasd, kijkt de man rond en ontwaart het beeld door de Engelen aangebracht. Hij ook buigt aanstonds de knie en aanroept de H. Maagd met een vurig gebed. Dan loopt hij vlug naar huis en vertelt aan de zijnen het wondere voorval.

Het nieuws verspreidde zich alras door geheel de streek en ieder spoedde zich naar de plaats, waar het genadebeeld gevonden werd.

Ook de kapelaan van St Willibrordus kwam en stelde voor het beeld in processie naar de kapel over te brengen. Dit geschiedde nog denzelfden dag met allen eerbied en luister. De lieden opperden allerlei gissingen over de herkomst van het wonderbeeld, doch konden op het spoor niet geraken.

Van op haar hemelschen troon had de Moedermaagd dit alles gadeslagen en nam de eer, haar dien dag toegebracht, niet in genade aan. Want zij had de plek, waar zij voor 't eerst aan den landman verschenen was, uitverkoren voor haren eeredienst. Opnieuw riep Zij de Engelen, die Zij met hare bevelen had gelast. Zij vlogen meteen naar de St Willibrorduskapel, haalden het beeld hunner Koningin van den troon, waar het te midden der bloemen was opgesteld, en droegen het andermaal naar de weide aan de beek.

Door de gebeurtenissen van den dag geweldig geschokt, bracht onze landman een slaaploozen nacht door en stond op met 't krieken van den dag. Door dezelfde weide gaat hij weer naar zijn werk, en zie ! op dezelfde plaats vindt hij weer het wonderbeeld terug. In één adem loopt hij naar de kapel en vindt er inderdaad de plaats ledig, waar daags te voren het Mariabeeld was opgesteld. De kapelaan, in aller haast verwittigd, bestatigde zelf het wonder, en vreezende God en O. L. Vrouw te vergrammen, weigerde hij eerst het beeld terug naar de kapel te doen overbrengen ; doch, op de eenparige wenschen zijner parochianen ingaande, stemde hij hierin wederom toe.

Maria echter hield vast aan haar besluit, en voor de derde maal, zond zij de Engelen naar haar uitverkoren plaats terug. 's Anderendaags vond dan ook de landman opnieuw het beeld der Moeder Gods in de weide aan de beek. Maar nu, door den priester verwittigd, vroeg hij aan Maria dat het Haar believen zou, haar wil bekend te maken.

Een hemelsche stem antwoordde hem, dat er op de weide aan de beek, eene Kerk, Maria ter eere, moest gebouwd worden en dat de H. Maagd op deze plaats wilde gediend worden.

De kapelaan van St Willibrordus werd aanstonds op de hoogte gebracht van dezen wensch, en hij haastte zich hieraan gevolg te geven.

Het goddienstige volk bracht het noodige geld bijeen en ieder werkte mee aan het opbouwen der Kerk. Zij werd statig opgetrokken in primitieven gothischen stijl in den vorm, dien ze thans nog heeft, en het wonderbeeld der Moedermaagd werd er eeuwen lang op bijzondere wijze vereerd. Er ontstond zelfs een vermaarde bedevaart, waar het volk van wijd en zijd naar toestroomde. Zoo wordt er in het leven van den gelukzaligen Lessius, geboren te Brecht, verhaald, dat hij jong zijnde ieder jaar ter bedevaart ging naar O. L. Vrouw van Wuestwezel. Hoe er in den loop der tijden een einde is gekomen aan deze vereering is niet gekend. De overlevering wil dat er een Jansenistisch pastoor aan het hoofd der parochie zou gestaan hebben, die er de schuld van zou dragen. Wat dit ook zij, het wonderbeeld bestaat nog en is geplaatst boven het retabel van het O. L. Vrouwaltaar, en het godvruchtige volk aanroept haar nog onder den titel : O. L. Vrouw van Wuestwezel.

JOS. VAN DER JONCKHEYD.

Ons eigen hoekje.

Vergaderingen « Oudheidkundige Kring ».

Op de dagorde der eerste algemeene vergadering staan reeds volgende punten :

1. Verkiezing Bestuur.
2. Bespreking Standregelen.
3. Verslag over de werking van het Inrichtingskomiteit.

De vergaderingen worden gehouden in « Wesalia-huis » te Wuestwezel, alwaar het Bestendig Sekretariaat gevestigd is.

Beschermende leden en gewone leden worden per kaart uitgenoodigd.

Aansluitingen.

De « Oudheidkundige Kring van Wuestwezel » is aangesloten bij :
« Vlaamsche Toponymische Vereeniging » te Leuven ;
« Vereeniging tot Behoud van Natuur- en Stedenschoon » te Antwerpen.

Onze Brievenbus.

Personen die inlichtingen of gegevens verlangen aangaande « Oud-Wuestwezel » kunnen gebruik maken van deze brievenbus. Ze zenden dus hun vragen aan de Redaktie van « WESALIA » — de opzoeken worden dan met de grootste nauwkeurigheid doorgedreven en het gevondene bekend gemaakt in het eerstvolgend nummer.

In de vraag vermelden :

- 1) Zooveel aanduidingen mogelijk omtrent het gevraagde ;
- 2) Naam of letters waaronder het antwoord dient gegeven.

De vragen gesteld door beschermende en gewone leden van den « Oudheidkundigen Kring » hebben den voorrang en worden kosteloos beantwoord. Niet-leden worden beleefd verzocht een bijdrage te storten als steun van ons « Wesalia-fonds. »

We hopen dat er van dit aanbod flink gebruik zal gemaakt worden. Onze bedoeling is, zooveel mogelijk dienst te bewijzen aan degenen die belang stellen in Wuestwezels verleden.

In het volgend nummer verschijnt een lijst der geschiedkundige werken in ons bezit en die aan al de leden kosteloos in bruikleen worden gegeven.

Aanwinsten.

We ontvingen :

Een oud rekenboek betiteld : « *De vernieuwde Cijfferinge van Mr Willem Bartjens, herstelt, vermeerderd en verbeterd door Mr Jan van Dam. Tot Amsterdam, bij Adam Meyer...* » gedrukt in 1564, gebonden in perkament.

Een *geschreven rekenboek* van rond 1810, opgemaakt door een schoolmeester van Wuestwezel.

Oude Topographie van Antwerpen, door J. F. Willems. — Antwerpen 1828.

Verschillende *Kerkboeken* uit de XVIIe eeuw.

Verder een reeks van meer dan honderd geschiedkundige werken en tijdschriften.

Ons geacht medelid, de heer B. Braekman, schonk ons twee zijner werken :

Opzoeken betreffende de Turnhoutsche Drukpers. (1903)

La Presse périodique en Campine (Turnhout, Splichal 1904).

Daarenboven een verzameling van 51 oude munten (XVIe en XVIIe eeuw).

We verwachten navolgers !

Antwoorden op de vragen om inlichtingen.

De Decker. — In 1815 vinden we *Willem Kenis*, geboren te Loenhout 6-8-1785 — overleed te Wuestwezel 13-6-1868. Deze had als ondermeester : *Molenaekers Jan Ivo*, geboren te Brecht 9-8-1830 — vestigde zich alhier 22-2-1853.

Als U ons meer inlichtingen verstrekt (geboorteplaats, ouderdom, juiste woonplaats, enz.) zoeken we verder. We verwachten U.

G. Meeusen. — Uw vraag kwam te laat om nog in dit nummer behandeld te worden.

We zullen U wel gegevens bezorgen. Zie ons eerstvolgend nummer.

Willem R... — Tekst van het grafschrift in kwestie :

SEPVLTRE VAN DEN EERSAMEN PETRUS
MAESMANS SCHOVTEDE DESES DORPS ENDE
HEERLYCHEYDT VAN WUESTWESEL ENDE
WESTDORNE HOOFTMAN VAN DE GVLDE VAN
DEN ED RIDDER ST SEBASTIAEN STERFT DEN
28 MEERT 1695.

C. V. — Jan Segers, hovenier, was geboren te Antwerpen in 1774, huwde rond 1817 en vertrok in 1836 naar Brasschaet. Hij was dus bij den inval der Franschen ongeveer 20 j. oud en is dus heel zeker den Jan Segers waarvan spraak in het verslag van 1794.

Een andere familie Segers woonde reeds lang vóór dien tijd op de Veldvoort. Deze is de familie die U bedoelt. *Wilhelmus Segers*, zoon van *Petrus Segers* (geb. in 1777), was geboren in 1806 en overleed in 1890. Zijn dochter *Anna Maria Catharina* huwde *Jaak Vermeiren*.

E. H. Kanunnik A. Erens, Archivaris Abdij Tongerlo.
 C. Goetstouwers, Calmpthoutsche steenweg.
 E. H. A. Goossenaerts, Legeraalmoezenier, Antwerpen.
 Prof. Dr L. Grootaers, hoogleeraar, Leuven.
 E. H. Alb. Henderick, leeraar.
 C. Hens, maalter.
 J. Kenis, Westdoorn.
 Leo Kuylen, Oorderenweg, 1, Eeckeren.
 Jos. Leys, Handelslei, 2.
 L. Michielsens-Van Beeck, Cappellen.
 M. Moors, onderwijzeres.
 A. Ooms, Burgemeester van Viersel.
 Const. Peeters, Dorp, 108.
 Edw. Peeters, Pyckestraat, 21, Antwerpen.
 Flor. Peeters, sigarenfabrikant.
 Louis Peeters, Hoevensche baan, 6-8, Cappellen.
 L. Pellaers-Van Beeck, Doornboomstraat, Hove.
 Edw. Pourbaix, brouwer, Gooreind.
 Jos. Snepvangers, Lange Leemstraat, 73, Antwerpen.
 W. Snepvangers, Dorp, 89.
 J. Thielemans, Heyvaertstraat, St. Jans-Molenbeek.
 Frans Tiebos, Rudolfstraat, 11, Antwerpen.
 Jul. Van Beeck, Handelslei, 53.
 Louis Van Beeck, Maarsch. Fochlaan, 88, Schaarbeek.
 Wed. J. Van den Heuvel en Kind., Hotel « De Ster ».
 Prof. Dr H. J. Van de Weyer, hoogleeraar, Leuven.
 J. Van Elsacker, Duffelaerhof, Achterbroek-Wuestwezel.
 E. H. van Genk, pastoor, Agtmael (Holland).
 V. Van Himbergen, gemeentesekretaris, Raeveld.
 E. H. Van Horenbeeck, pastoor, Gooreind-Wuestwezel.
 Fr. Van Hoydonck, onderwijzer, Esschen.
 J. C. Van Hooydonck, houthandelaar.
 Wed. Van Laerhoven-Van Beeck, Venusstraat, 44, Antwerpen.
 Frans Van Looveren, Voorzitter Chr. Middenstandsbond.
 H. Vanmassenhove, ontvanger Tol en Acc.
 Baron L. van Pottelsberghe de la Potterie, Melle.
 A. Van Pul, rijksveearts.
 E. H. Jan Van Roey, onderpastoor, Esschen.
 Dirk Vansina, Gooreind-Wuestwezel.
 Willem Vorrsselmans, drukker-uitgever, Zundert (Holl.)

LEDEN :

J. Appelian, Dorp, 35.
 Corn. Boden, Westdoorn.
 L. Boden, Westdoorn.
 Ben. Braekman, ontvanger belastingen, Wetteren.
 C. Braspenning-Herrygers, Steenweg Achterbroek.
 Jan Brat, Julius De Geyterstraat, 139, Antwerpen.

P. Dupont, Verbondstraat, 31, Antwerpen.
 Adr. Francken, Baan.
 Felix Goris, Dorp, 65.
 Jul. Hens, Dorp, 49.
 Jan Herrygers, P. al, 190.
 J. Hofmans, bestuurder Melkerij.
 C. Kerremans, Handelslei, 60.
 C. Kockx, Polderstraat, 192.
 Louis Luyckx, Beersgat, 99.
 G. Meeusen, gemeentebeambte, Esschen.
 M. Meylaerts, Posterijhof, Gooreind.
 Aug. Oerlemans, Dorp, 110.
 Fr. Oerlemans, id.
 K. Peeters, Dorp, 82.
 Maria Peeters, Naad- en Snijschool.
 Florent Pellaërs, bediende, Hove.
 Jaak Roelen, Baan, 94.
 P. Van den Broeck, Molenstraat, 112.
 Van der Jonckheyd, Dorp, 69.
 Clem. Vandoninck, onderwijzer, Meerhout-Gestel.
 Em. Van Hoydonck, Polderstraat, 200.
 L. Van Looveren, Oude Baan, 95.
 Jozef Van Oevelen, Achterbroek.
 Jozef Verellen, bediende.
 C. Vermeiren, Kl. Biest.
 Al. Vervoort, Mutsaertstraat, 38, Antwerpen.
 C. Vervoort, postontvanger.
 K. Vervoort, bediende.

